

Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry:n lausunto Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategialuonnoksesta 10.3.2022

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue on pyytänyt kommentteja strategialuonnokseensa kaikille avoimella verkkosivustollaan. Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja kannustaa hyvinvointialuetta jatkossakin avoimeen valmisteluun. Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry edustaa kattavasti optikko-, silmälääkäri- ja silmälaboratoriopalveluita tuottavia optikkoliikkeitä, alaa palvelevia valmistajia, maahantuojia, tukkukauppoja sekä henkilö- ja koulutusorganisaatioita. NÄE vastaa alan elinkeino- ja terveydenhuoltopoliittisesta vaikuttamisesta. NÄE: n jäsenyrityksiä on 2/3 alan toimijoista.

Yleistä

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia pohjautuu eduskunnan hyväksymiin ns. sote-uudistuksen runkolakeihin. Lausunnossa keskitymme [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä \(612/2021\)](#) mukaiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategiaan liittyviin huomioihin.

Hyvinvointialueen palvelustrategiassa tulee kuulua alueen ääni. Pidämme hyvänä ja oikeana lähtökohtana valmistelua, jossa eri sidosryhmillä on mahdollisuus osallistua. Yksittäisen, silmäterveydenhuollon palveluntuottajia edustavan toimialan näkökulmasta strategian hyvä periaate on toteutunut käytännössä valitettavan huonosti. Alan toimijoita ei ole tosiasiallisesti kuultu valmistelussa lainkaan, vaikka myös Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella jo nykyisin koko silmäterveydenhuollon peruspalveluiden tuotanto on yksityisten palveluntuottajien varassa.

Julkisen palvelulupauksen antamista pidämme hyvänä. Annettava lupaus vaati vielä lisää konkretiaa. Kun lupauksen toteutumisen perustana on valtion budjetista tulevan yleiskatteellisen rahoituksen riittävyys, olisi lupausta selittäviin kohtiin otettava mukaan ajatus sovittaa palvelut aina käytettävissä olevaan rahoituskehukseen.

NÄE ry pitää hyvänä valittua tapaa kirjata painopistekohtaisesti strateginen periaate, toimenpiteet ja seurattavat indikaattorit.

Painopiste ”Ihmistä varten”

Ihmisten tarpeista lähtevään tarkastelutapaan liittyy olennaisesti se tosiasia, että yksilöt haluavat usein itse sovittaa yhdenvertaisesti saatavilla ja saavutettavissa olevat palvelut omaan elämäntilanteeseensa ja arkeensa sopiviksi. Tästä lähtökohdasta käsin NÄE esittää, että painopisteen tematiikkaan lisätään nykyistä selkeämpi kirjaus hyvinvointialueen sitoutumisesta monituottajuuteen ja palvelusetelien käyttöön keskeisenä palveluiden tuotantotapana. Lisäksi tuotantotavan valintaa tulisi ohjata vastuu rahoituksen riittävydestä; hyvinvointialueen omien suoritekohtaisten tuotantokustannusten- ja vastaavien suoritteiden markkinahintojen tunteminen- sekä edellisiin perustuva päätöksenteko. Kun oman - sekä yksityisen - ja kolmannen sektorin palvelutuotannon suoritekohtaiset kustannukset tunnetaan,

voidaan palvelutarjonta rakentaa eri osa-alueille tarkoituksenmukaiseksi, riittävä laatu, saatavuus ja saavutettavuus huomioiden. Lähestymistavan myötä hyvinvointialueen eri toimijoiden välille löytyy myös perusteltu ja tarkoituksenmukainen työnjako.

Painopiste ”Vaikuttavasti yhdessä”

Vaikuttavasti yhdessä -kohdan kirjaukset ovat lausuttavana olevan palvelustrategian parasta antia. Teemoihin tulisi näkemyksemme mukaan lisätä ajatus siitä, että moniammatillinen yhteistyö- ja erityisosaamista edellyttävät palvelut (kuten silmäterveydenhuollon peruspalvelut) voivat syntyä paitsi eri alojen ammattilaisten- myös hyvinvointialueen, yritysten ja kolmannen sektorin yhteistyönä.

Tilojen neliömääriä/asukas, kuten muitakin sellaisia mittareita, jotka kannustavat tuottamaan palveluita vain fyysisessä toimintaympäristössä, emme pidä tarkoituksenmukaisina. Mikäli kirjauksen tarkoitus on juuri päinvastainen, tulisi se siihen selkeästi lisätä.

Painopiste ”Parhaat osaajat”

Esitämme, että strategiaan teemoihin lisätään teeman ”työnantaja” rinnalle teemaksi ajatus hyvinvointialueesta arvostettuna, luotettavana ja vetovoimaisena yhteistyökumppanina yrityksille ja kolmannen sektorin toimijoille. Kun kaikkialla taistellaan osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvien ongelmien kanssa, on erityisen tärkeää, ettei hyvinvointialue omalla toiminnallaan kiihdytä työvoimakilpailua edelleen. Yritykset ja kolmas sektori työntekijöineen tulisi nähdä strategisena parhaiden osaajien joukkona, jota hyvinvointialue hyödyntää järjestämisvastuullaan olevien palvelujen tuottamiseksi.

Painopiste ”Rohkeasti uutta”

Rohkeasti uutta -kohdan teemat ja niihin liittyvät toimenpiteet indikaattoreineen eivät valitettavasti vastaa otsikkoa. Pelkkien runkolaeista juontuvien perusveloitteiden sijaan kohtaan olisi syytä sisällyttää kirjauksia aidosti uutta luovista pysyvistä käytänteistä. Tällaisia voisivat olla kirjaus hyvinvointialueen sitoutumisesta Ruotsin mallin mukaisten ja osin Jyväskylän seudulla sovellettujen palvelualoitteiden käyttöön. Palvelualoitteessa kuka tahansa alueen toimija voisi tehdä hyvinvointialueella aloitteen minkä tahansa palvelun paremmaksi tai taloudellisemmaksi tuottamiseksi. Hyvinvointialue tulisi olla sitoutunut avoimesti arvioimaan aloite ja tarvittaessa tekemään palvelualoitteessa esitetty muutos toimintaansa.

Lisäksi Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kannattaisi kirjata tähän kohtaan pysyvät käytännöt siitä, miten se käy systemaattisesti keskustelua eri palveluntuottajien ja muiden sidosryhmiensä kanssa hyvinvointialueen, sen palveluiden ja niiden tuotantotapojen jatkuvaksi kehittämiseksi

Helsingissä, 5.4.2022

Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry
Panu Tast, toimitusjohtaja